

Pop-up Museum SMAAK, eindverslag

Marlies Juffermans & Andries Potter

2015

Inhoudelijk eindverslag over het Pop-up Museum SMAAK, oktober 2015, in het Pieters en Bloklands Gasthuis te Amersfoort. Een pilotproject van de stichting SMAAK

Stichting SMAAK
www.stichtingsmaak.nl
06-4986 8586
info@stichtingsmaak.nl

Inhoud

Management summary	3
Inleiding	3
Vorbereiding.....	3
Uitvoering	4
Partners	5
Publiciteit en marketing	6
Verspreiding van kennis en ervaringen	6
Evaluatie Pilot.....	7
Sluit SMAAK aan op de behoefte van de bewoners, cliënten en andere oudere omwonenden van het Pieters en Bloklands Gasthuis?	7
In hoeverre is een woonzorgcentrum zoals het Pieters en Bloklands Gasthuis een geschikte locatie voor een tijdelijk museum.....	7
In hoeverre leidt het concept van het museum SMAAK tot grotere actieve cultuurparticipatie onder senioren	8
In welke mate leidt samenwerking tussen de domeinen cultuur, zorg, onderwijs en bedrijfsleven tot verduurzaming van een project als museum SMAAK.....	9
Welke organisatiekracht is noodzakelijk voor het organiseren van de volgende editie van museum SMAAK.....	10
Toekomst.....	10

Management summary

De stichting SMAAK organiseerde in oktober 2015 in Amersfoort het Pop-up Museum SMAAK. Het doel van het project was om de kunstparticipatie onder ouderen, zowel actieve senioren als kwetsbare ouderen, te vergroten. Ook werd onderzocht hoe samenwerking tussen de domeinen kunst, zorg en bedrijfsleven hieraan bij kon dragen.

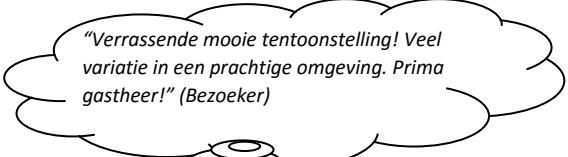
De collectie werd samengesteld door een selecte groep gastconservatoren, allen vrijwilligers en ouder dan 65 jaar. Het Museum vond plaats in een woonzorgcentrum voor ouderen. Ruim veertig vrijwilligers vanaf 65 jaar verzorgden museumrondleidingen.

Het streven was 2.000 bezoekers en 250 deelnemers aan activiteiten te ontvangen. Het Museum ontving 2.500 bezoekers en ruim 500 deelnemers. Hiermee is het succes van het Pop-up Museum SMAAK 2015 bewezen.

Een van de belangrijkste leerpunten van het project is dat er een grote groep actieve senioren is die zich graag inzet voor projecten als het Pop-up Museum SMAAK. Deze senioren beschikken over veel energie, kennis en vaardigheden. Daarnaast bleek de samenwerking tussen de domeinen kunst, zorg en bedrijfsleven een belangrijke succesfactor.

Inleiding

Op 1 oktober 2015 opende een nieuw en bijzonder museum haar deuren in Amersfoort: het Pop-up Museum SMAAK, door en voor senioren. Het Pop-up Museum SMAAK vond plaats in het Pieters en Bloklands Gasthuis, Amersfoort centrum. Het was precies een maand open: van 1 oktober t/m 31 oktober 2015. Een team van vrijwillige gastconservators, allen senioren uit Amersfoort, selecteerden op basis van hun smaak en fascinatie kunstwerken van Amersfoortse kunstenaars en uit Amersfoortse kunstcollecties en kunstdepots van musea en bedrijven. Het museum werd "seniorproof" ingericht en de rondleidingen werden verzorgd door senioren. Alle vrijwilligers werden ondersteund door professionals en kunstenaars uit Amersfoort. Het Pop-up Museum SMAAK was zeer succesvol, het ontving ruim 2.500 bezoekers en ruim 500 deelnemers aan diverse activiteiten. Het Pop-up Museum SMAAK was het eerste project van de stichting SMAAK. Het project was een pilot. De projectleiding was in handen van de directie van de stichting SMAAK: Andries Potter en Marlies Juffermans.

"Verrassende mooie tentoonstelling! Veel variatie in een prachtige omgeving. Prima gastheer!" (Bezoeker)

Voorbereiding

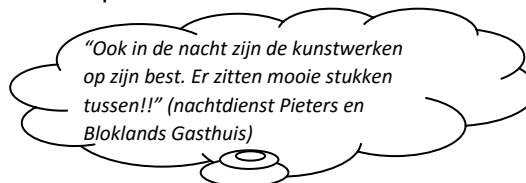
In januari 2015 werd gestart met de voorbereidingen van het Pop-up Museum SMAAK. Het concept werd uitgewerkt, partners gezocht en een financieringsplan opgezet. In maart startte de fondswerving. Deze bleek al snel zo succesvol te verlopen, dat in mei 2015 daadwerkelijk kon worden begonnen met het organiseren van het Pop-up Museum SMAAK.

Via de pers en de vrijwilligersvacaturebanken in Amersfoort en Soest werden tien gastconservators, senioren vanaf 65 jaar, gezocht. Op de informatieochtend kwamen dertien personen. Hieruit werden tien zeer gemotiveerde gastconservators geselecteerd. Het was hun opdracht om op basis van hun smaak en fascinatie elk tien kunstwerken van Amersfoortse kunstenaars en/of uit Amersfoortse kunstcollecties of kunstdepots te selecteren. Deze tien kunstwerken moesten hun smaak of fascinatie uitdrukken en van de conservators werd verwacht dat ze hun keuze ook konden beargumenteren. Emile van der Kruk, professioneel beeldhouwer uit Amersfoort, begeleidde de gastconservators bij het maken van hun keuzes. Hij verzorgde vier bijeenkomsten, verspreid over de periode juli tot en met september 2015. Deze bijeenkomsten gingen over het onderzoeken van eigen smaak, het zoeken van kunstwerken, keuzes durven maken en kunnen presenteren. Er werd een gezamenlijk bezoek gebracht aan de collectie van de kunstverzamelaar Wim van Ginkel en aan het bedrijf Twijnstra Gudde, waar een rondleiding werd gegeven langs de bedrijfskunstcollectie. De

gastconservators gingen zelfstandig aan de slag met het leggen van contacten met kunstenaars. Vanwege ziekte moest een gastconservator zich helaas terugtrekken. Negen gastconservators hebben uiteindelijk een eigen collectie samengesteld.

In augustus werden via de pers, de vrijwilligers vacature banken en mond op mond reclame veertig vrijwilligers, senioren 65+, gezocht als gastvrouw/heer en rondleiders. Het liep storm, er kwamen zoveel aanmeldingen dat er een wachtlijst moest worden aangelegd. De stichting SMAAK organiseerde in september een algemene informatie-ochtend over het project en een instructie dag met informatie over het Pieters en Bloklands Gasthuis, de geselecteerde collectie en een workshop over de vaardigheden van het rondleiden. Ook beveiliging kwam aan de orde. Rogier Nibbeling, een veiligheidsprofessional, gaf een presentatie over observeren en reageren op verdacht gedrag. Dit gaf de vrijwilligers en de organisatie kennis en het vertrouwen dat eventuele veiligheidsproblemen het hoofd geboden kon worden.

In de laatste twee weken van september 2015 werd het Pop-up Museum SMAAK ingericht. Hiervoor was een inrichtingscommissie samengesteld, bestaande uit vijf senioren 65+ waaronder een bewoner van het Pieters en Bloklands Gasthuis en begeleid door de kunstenaar Bob Kovel. De opdracht aan deze commissie was om het museum zo in te richten dat de selecties van de gastconservators optimaal tot hun recht zouden komen, het museum als een geheel zou worden ervaren en het de bezoekers zou prikkelen. Tevens moest het Pop-up Museum SMAAK seniorproof zijn. Hiermee wordt bedoeld dat het Museum toegankelijk moest zijn voor mensen met een handicap en mensen die gebruik maken van hulpmiddelen zoals een rollator of scootmobiel. Omdat het museum werd ingericht in een verpleeghuis waren de voorzieningen zoals lift en invalidentoilet aanwezig. Voor het seniorproof inrichten van het museum bleek met name dat er rekening gehouden moest worden met afstanden tussen de kunstwerken, hoogte van het ophangen van de werken en vrijhouden van vluchtwegen. Dit leidde tot spannende discussies over onder andere het wel of niet kunnen plaatsen van een grote kano in het midden van de hal. Ook werd een routing gemaakt. Informatie over de kunstwerken en over de gastconservators werd vormgegeven in een gedrukte catalogus. Bij de kunstwerken werden bordjes geplaatst met beknopte informatie en de eventuele verkoopprijs.

Uitvoering

Op donderdag 1 oktober werd het Pop-up Museum SMAAK geopend exclusief voor de bewoners van het verpleeghuis. De directie en het bestuur van de stichting SMAAK verwelkomden de bewoners met taart en bloemen. Op vrijdag 2 oktober was het grote openingsfeest. Het pand van het Pieters en Bloklands Gasthuis werd symbolisch gekraakt door zo'n twintig krakers tussen de 65 en 90 jaar oud. Terwijl ze leuzen scandeerden en spandoeken ophingen, vond er een schermutseling door twee professionele stuntmannen plaats voor de ingang van het verpleeghuis. De krakers namen het gebouw in bezit en openden het Pop-up Museum SMAAK, helemaal ingericht volgens hun smaak. De Amersfoortse wethouder van cultuur, Bertien Houwing, hield een openingsspeech. De belangstelling was overweldigend, er kwamen ruim 250 gasten.

Het Pop-up Museum SMAAK was, gedurende de hele maand oktober, elke dag open van 10.00 tot 17.00. Er waren altijd twee gastvrouwen/heren c.q. rondleiders aanwezig. De vrijwilligers vonden het in het begin spannend om gasten rond te leiden, maar werden er snel bedreven in. Er was altijd iemand van de organisatie als achterwacht bereikbaar voor vragen en om in te grijpen bij een onveilige situatie. Dit is niet aan de orde geweest, maar dankzij de training was iedereen voorbereid en dat gaf een prettig gevoel.

Rondom de expositie was een uitgebreid activiteitenprogramma. Zo waren er schilderworkshops, workshops over styling en mode, lezingen over kunst, een debat en muziekoptredens. In totaal waren 22 activiteiten gepland. De opkomst per activiteit verschilde sterk. Met name de muziekoptredens werden zeer goed bezocht. Deze leverden een gemengd publiek op, bestaande uit bewoners van de diverse afdelingen, hun familie en museumbezoekers. Het waren letterlijk hoogtepunten in het museum. Ook goed bezocht waren de schilderworkshop van het Kröller-Müller Museum/ Van Gogh Museum en het slotdebat van het Museum SMAAK. In dat laatste werd uitgebreid gediscussieerd over smaak en de opvattingen over de veranderlijkheid daarin. De activiteiten die net na de opening in de eerste week waren gepland, trokken het minste publiek. Waarschijnlijk had dat te maken met de onbekendheid van het museum. Dit was ook te merken aan de bezoekersaantallen, deze stegen per dag. De weekenden en de herfstvakantie bleken de best bezochte momenten.

Midden in het museum was het atelier van de artist in residence van het Pop-up Museum SMAAK, Dorette Giling, ingericht. Ze had een enorme kop en schotel van klei naast een werktafel met tekenmateriaal neergezet. Bewoners, familie, museumbezoekers en personeel waren de hele dag welkom om aan te schuiven en een tekening te maken. In het begin was het even wennen en was het vrij rustig in het atelier. Maar gaandeweg werd het drukker. Niet alleen overdag, ook 's avonds kon er getekend worden, alle spullen bleven staan. Opvallend was dat bewoners er regelmatig zowel overdag als 's avonds zaten te tekenen. Er zijn bijna 200 tekeningen gemaakt. Alle tekeningen zijn verwerkt op kleine kleitabletten en op de kop en schotel gemonteerd. Deze kop en schotel is tot een fontein verwerkt en heeft een vaste plek gekregen in de net nieuw aangelegde tuin van het Pieters en Bloklands Gasthuis. De kop en schotel staat symbool voor gezelligheid en samen thee drinken, en is aan alle kanten goed bereikbaar met een rollator en scootmobiel.

Op zaterdag 31 oktober werd het succes van het Pop-up Museum SMAAK gevierd met een optreden van de poptroubadour Arnoud Kas. Ruim 100 aanwezigen, museumbezoekers, bewoners, familie en vrijwilligers van het museum hieven het glas en dansten met elkaar. De spandoeken van de krakers werden ingepakt en teruggegeven aan het Gasthuis.

"Schitterende tentoonstelling in een schitterend pand!"
(Bezoeker)

Partners

"Heel erg bijzonder, het heeft me ideeën gegeven en inspiratie voor mijn eigen werken" (Bezoeker)

"Met verwondering deze collectie bekeken. Prachtig samengesteld. Dank." (Bezoeker)

Het Pop-up Museum SMAAK kon gerealiseerd worden dankzij een plezierige samenwerking met vele partners. De Kunstuitleen Amersfoort stelde haar collectie beschikbaar, kunstenaars werkten mee en verzorgden vaak ook het transport van hun geselecteerde werk, de VVV organiseerde een dag over toegankelijkheid van kunst en recreatie in het museum en regelde ook een Pop-up halte van de toeristentrein van Amersfoort bij de ingang van het museum. Ook werd samen met de VVV een bijzondere stadswandeling rondom kunst in de openbare ruimte gemaakt: de Smaakroute, die speciaal langs het Pieters en Bloklands Gasthuis ging. De Pop-up museumdichter Marlies Souren maakte elke week een nieuw gedicht over het Pop-up Museum SMAAK en heeft deze op de laatste dag voorgedragen tijdens het slotdebat en het slotfeest.

De verwachting dat ondernemers die zich op de markt van de ouderen richten, veel interesse voor samenwerking met Museum SMAAK zouden hebben, is niet waargemaakt. Er was wel enige samenwerking met een aantal kleine cultureel ondernemers, maar dat kostte naar verhouding veel tijd en leverde niet altijd zoveel op. Ondernemers bleken wel bereid om hun eigen vakkennis gratis of tegen zeer gereduceerd tarief aan te bieden.

Publiciteit en marketing

Rondom het Pop-up Museum SMAAK is een intensieve en effectieve marketingcampagne gevoerd. De samenwerking met Biezonder, Bureau voor Vormgeving en Publicatie, in Amersfoort, verliep tot grote tevredenheid. Biezonder was verantwoordelijk voor het maken en onderhouden van de website, het ontwerp van het drukwerk en spandoeken, het opstellen en verspreiden van persberichten en de contacten met de pers. Er zijn diverse aankondigingen en artikelen verschenen in de lokale weekbladen en twee grote artikelen in het AD. De directie is drie keer geïnterviewd door lokale omroepen en twee keer door RTV Utrecht (provincie Utrecht).

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft een onaangekondigd bezoek gebracht aan het Pop-up Museum SMAAK en een lovend artikel daarover op hun website geplaatst. De Alzheimervereniging heeft het Pop-up Museum SMAAK onderscheiden met een Klavertje Vier, de onderscheiding voor een opvallende dementie-vriendelijke omgeving. De pers heeft hier aandacht aan besteed. De persberichten over de 1000-ste en de 2015-e bezoeker zijn in de lokale kranten verschenen.

Tijdens de voorbereidingsfase van het Pop-up Museum SMAAK verscheen maandelijks een Nieuwsbrief op de website. Deze werd ook verzonden naar diegenen die zich daarvoor aangemeld hadden. Vanaf half september tot eind oktober 2015 verscheen de Nieuwsbrief wekelijks.

De slogan van het Pop-up Museum SMAAK 2015 was “Door en voor ouderen”. Daar is commentaar op gekomen door bezoekers. Er kwamen wel jongere bezoekers, maar enkelen gaven aan zich eigenlijk niet aangesproken te voelen. Daarom wordt de slogan voor het Pop-up Museum SMAAK 2016 verandert in “Door ouderen, voor iedereen”.

Verspreiding van kennis en ervaringen

De directie van de stichting SMAAK heeft een presentatie over het Pop-up Museum SMAAK gegeven op de Europese conferentie Long Live Arts. Deze was van 20 t/m 22 mei 2015 in Den Haag. In deze presentatie presenteerde zij het concept van het museum en gingen daarover in gesprek met de belangstellenden.

Er zijn twee korte documentaires over Museum SMAAK gemaakt. Een daarvan gaat over de ervaringen van de artist in residence Dorette Giling. De film is gemaakt door Huib Schoonhoven en op Youtube geplaatst: <https://youtu.be/xkq2-XcQLsM>

De andere documentaire, gemaakt door Dick van de Berg, geeft een algemener beeld van het Pop-up Museum SMAAK. Deze film is te vinden op de website van de stichting SMAAK www.stichtingsmaak.nl

Op deze website staat ook een virtuele rondleiding door het Pop-up Museum SMAAK via Google streetview, dankzij sponsoring van Ruud Wagener Fotografie. Zie <http://stichtingsmaak.nl/nieuws/>

In februari 2016 nam de directie deel aan de landelijke intervisie dag over kunstprojecten met ouderen, georganiseerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst.

Marlies Juffermans, de artistiek directeur van de Stichting SMAAK, volgt de masteropleiding Kunsteducatie aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Voor haar afstudeeropdracht in 2016 onderzoekt zij de interesse naar kunstzinnige activiteiten onder verpleeghuisbewoners met

somatische problematiek. De ervaringen met het Pop-up Museum SMAAK worden in dit onderzoek verwerkt en in een bredere context geplaatst. Ook zal ze een aantal bewoners van het Pieters en Bloklands Gasthuis interviewen.

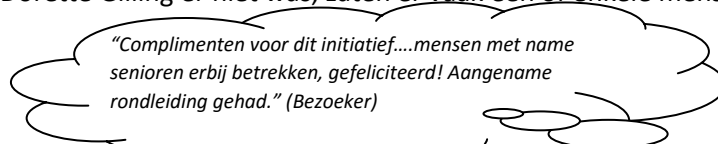
Evaluatie Pilot

Het Pop-Up Museum SMAAK was een pilot. Het doel van de pilot was om te onderzoeken of het project aansloot bij de diverse doelgroepen, de locatie geschikt was voor een dergelijk project en in hoeverre het concept van het Pop-up Museum SMAAK leidde tot een grotere actieve cultuurparticipatie onder senioren. De bevinden zijn per item uitgewerkt.

Sluit SMAAK aan op de behoefte van de bewoners, cliënten en andere oudere omwonenden van het Pieters en Bloklands Gasthuis?

Basis voor de organisatie van het Pop-up Museum SMAAK was de kennis en ervaringen die het personeel van het Pieters en Bloklands Gasthuis had over de behoefte van bewoners, cliënten en omwonenden. De muziekactiviteiten in Museum SMAAK bleken een hoge respons te krijgen, zowel onder bewoners van Zorg-Thuis (somatiek) als bewoners van de besloten woongroepen (psychogeriatric). De muziekactiviteiten bestonden uit optredens waarnaar geluisterd en soms ook meegezongen kon worden. Bij alle muziekactiviteiten werd ook volop gedanst, door bewoners, familie en museumbezoekers samen en door elkaar. Het werden stuk voor stuk kleine feestjes. De Van Gogh-schilderworkshop, gericht op kwetsbare senioren was uitverkocht. De overige schilderworkshops werden redelijk bezocht. Hiervoor was een wat langere spanningsboog en concentratie nodig, wat niet door alle bewoners op te brengen is. De workshops rondom het modehuis vielen erg in de smaak, het voldeed met name bij de bewoners van Zorg-Thuis aan hun behoefte. Volgende keer zou het nog beter zijn het niet op zaterdag, maar op zondag te organiseren zodat er meer meehelpende familieleden zijn.

Er was veel belangstelling om tekeningen te maken bij de artist in residence Dorette Gilling. De drempel voor deelname was laag. Zowel museumbezoekers, als bewoners van alle afdelingen en deelnemers van de dagbesteding en omwonenden van het Gasthuis schoven geregeld aan tafel om te tekenen. Ook als Dorette Gilling er niet was, zaten er vaak een of enkele mensen te tekenen.

In hoeverre is een woonzorgcentrum zoals het Pieters en Bloklands Gasthuis een geschikte locatie voor een tijdelijk museum.

Met "geschikt" wordt bedoeld:

- *fysiek voldoende mogelijkheden om kunst te exposeren en randprogrammering aan te bieden*
- *het beoogde aantal bezoekers wordt gehaald*
- *expositie wordt bezocht door zowel mensen zonder beperkingen als kwetsbare ouderen*

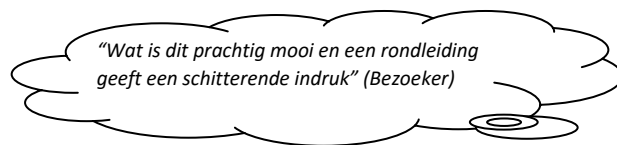
Fysiek was het Pieters en Bloklands Gasthuis een zeer geschikte locatie. Er was meer dan voldoende ruimte voor de expositie. Het Museum is ingericht in de centrale hal en enkele gangen daaromheen. Uitgaande van opmerkingen van senioren bezoekers paste dat ook bij de seniorproofheid van het

museum: een overzichtelijke en niet al te grote expositie aanbieden. Er was voldoende fysieke ruimte voor de randprogrammering. Het was prettig dat enkele ruimtes afsluitbaar waren. Fijn dat de grote werkruimte de hele maand oktober voor SMAAK was vrijgehouden en dat ook de antiek ingerichte en sfeervolle Regentenkamer gebruikt mocht worden. De grote hal was ruim genoeg voor zowel de kunstwerken, het atelier van de artist in residence en het houden van grotere gezamenlijke activiteiten zoals de muziekoptredens

Het Pieters en Bloklands Gasthuis is een bijzonder mooie locatie: een gerestaureerd pand met een oud en een nieuw gedeelte. De twee gedeeltes zijn verbonden middels een overdekt plein met een hoog glazen dak. De lichtval is fantastisch. Uit het gastenboek en uit bezoekersonderzoek bleek dat de bezoekers zowel de expositie als het gebouw waardeerden. Deze combinatie bleek zeer goed te werken. Het Pieters en Bloklands Gasthuis is jaren gerenoveerd en gesloten geweest, en nog niet zo lang weer bewoond. Een aantal bezoekers kwam dan ook uit nieuwsgierigheid naar het gebouw, en pakte de kans die het Pop-up Museum SMAAK bood om het pand eens te komen bekijken.

Juist in de maand oktober 2015 kreeg Amersfoort speciale aandacht in het blad SPOOR, voor abonenthouders van de NS. Het Pieters en Bloklands Gasthuis ligt op een van de looproutes van het NS station naar de binnenstad van Amersfoort. De grote spandoeken aan de hekken rondom het Pieters en Bloklands Gasthuis trokken nieuwsgierige bezoekers, waaronder dagjesmensen uit heel Nederland en toeristen uit het buitenland.

Het beoogde aantal deelnemers is ruim gehaald. Veel van de bezoekers waren mensen zonder (zichtbare) beperkingen. Door de inzet van het personeel van het Pieters en Bloklands Gasthuis bezochten ook kwetsbare ouderen, bewoners van het Gasthuis, de expositie of namen deel aan een van de activiteiten. Er kwamen ook enkele kwetsbare ouderen van buiten, begeleid door familie/vrienden.

In hoeverre leidt het concept van het museum SMAAK tot grotere actieve cultuurparticipatie onder senioren

Een groot deel van de bewoners van het Pieters en Bloklands Gasthuis heeft actief deelgenomen aan de activiteiten van SMAAK en de expositie bezocht, vaak zelfs enkele malen. De expositie bevond zich letterlijk in hun leefruimte, en maakte een maand deel uit van hun dagelijks leven. Gaandeweg de maand groeide hun trots op wat er in hun woonhuis afspeelde. Het werd steeds gemakkelijker ze te motiveren om mee te doen aan de activiteiten. Dit gold vooral voor de bewoners van Zorg-Thuis (somatiek).

Een andere groep senioren die actief aan cultuurparticipatie heeft deelgenomen zijn de vrijwilligers van SMAAK. De negen gastconservators hebben zich met hart en ziel aan het project verbonden. Bijna unaniem gaven ze achteraf aan dat ze zeer verrast zijn over wat ze geleerd hebben en wat ze voor elkaar gekregen hebben. Ongeveer de helft van het aantal gastconservators is voor het eerst met selecteren van beeldende kunst in aanraking gekomen. Vrijwel allemaal vonden ze het een enorme uitdaging hun eigen fascinatie te vinden en deze tot uitdrukking te durven laten komen in de keuze van de kunstwerken. Uit de evaluatie bleek dat het hen heeft gemotiveerd om meer met kunst bezig te gaan, onder andere in de vorm van het volgen van een cursus op kunstgebied.

De leerbehoefte onder actieve senioren blijkt groot te zijn, zoals ook werd ervaren bij de veertig vrijwilligers die als gastheer/vrouw en rondleider bij SMAAK betrokken waren. Er was grote vraag naar kennis over de kunstwerken, de kunstenaars en de motivatie van de gastconservators, zodat de

rondleiders veel informatie konden overbrengen aan het publiek. Op rustige momenten raakten de rondleiders verveeld, een dag was niet compleet zonder minstens vier rondleidingen gegeven te hebben. De rondleiders werden steeds bedrevener in het aangaan van een gesprek over kunst en smaak en het gezamenlijk bekijken van een kunstwerk zonder er een oordeel over te hebben. Ze ontwikkelden zich als kunstbeschouwers en inspireerden de bezoekers daarmee. Uit de evaluatie bleek dat het overgrote deel van deze veertig vrijwilligers mee wil doen aan de volgende editie van het Pop-up Museum SMAAK. De vrijwilligers vonden het contact met andere vrijwilligers, met het publiek en met de bewoners het leukste. Deze contacten werden als een verrijking ervaren. Ook het genieten van kunst werd veel genoemd. Wat opviel is de waardering van de vrijwilligers voor de uitdaging die hen geboden werd en de vrijheid die ze ervoeren bij het uitvoeren van hun werk. De coördinator van het Pieters en Bloklands Gasthuis gaf aan dat het Pop-up Museum SMAAK inspireerde tot het maken van nieuwe plannen voor kunstactiviteiten zoals afdelingsconcerten en activiteiten met muziek en beweging voor mensen met dementie. De bewoners van Zorg-Thuis (somatiek) geven aan door het Pop-up Museum SMAAK behoefte te hebben gekregen om vaker zelf naar een museum te gaan.

“Mooie kunst, zowel groot als klein, maar alles met zorg uitgekozen. Voor mij een maand lang (mee) genieten vertellen zowel aan familie, vrienden, kennissen en onbekenden en als luisterend ook zelf veel geleerd” (gastconservator en rondleider)

In welke mate leidt samenwerking tussen de domeinen cultuur, zorg, onderwijs en bedrijfsleven tot verduurzaming van een project als museum SMAAK

Het Pop-up Museum SMAAK sluit uitstekend aan bij de huidige maatschappelijke aandacht voor de kwaliteit van leven van ouderen. Onderdelen daarvan zijn lifelong learning en het zoeken naar koppelingen tussen kunst en zorg. Dankzij deze maatschappelijke aandacht is er financiering te vinden voor een project als het Pop-up Museum SMAAK. Hierdoor werd het mogelijk gemaakt diverse nieuwe samenwerkingsvormen te onderzoeken.

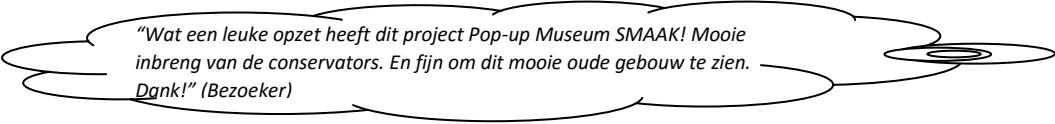
Binnen de cultuursector werkte het Pop-up Museum SMAAK samen met kunstinstellingen, zoals de Kunsttuin Amersfoort en Museum Flehite, en professionele kunstenaars. Zowel deze organisaties als de individuele kunstenaars vonden bij het Pop-up Museum SMAAK een plek voor laagdrempelige exposure. Dat daar behoefte aan is, blijkt wel uit het feit dat er een toenemend aantal verzoeken van kunstenaars kwam om te mogen exposeren in het Pop-up Museum SMAAK. Deze verzoeken zijn doorgestuurd naar de gastconservators en leidde in enkele gevallen inderdaad tot selectie van een werk. De Kunsttuin Amersfoort vergrootte haar bekendheid niet alleen door het beschikbaar stellen van kunstwerken, ook verzorgde ze een lezing over kunstbeschouwing. Diverse commerciële kunstbedrijven, zoals Kunstkader, hebben belangstelling getoond mee te werken bij de volgende editie van het Pop-up Museum SMAAK.

De VVV organiseerde in het Pop-up Museum SMAAK een bijeenkomst over het toegankelijker maken van cultuur voor mensen met een beperking. Deze bijeenkomst was onder andere bedoeld voor beleidsmedewerkers, ambtenaren en politici. Twee gemeenteraadsleden waren in het publiek aanwezig. De bijeenkomst gaf input aan de discussie in de gemeenteraad in Amersfoort. Het heeft er mede toe geleid dat de gemeenteraad een motie heeft aangenomen om de culturele instellingen in de stad te ondersteunen bij het vergroten van hun toegankelijkheid.

Het Pieters en Bloklands Gasthuis was de belangrijkste partner uit de zorgsector. Zowel medewerkers als bewoners kijken uit naar de volgende editie van het Pop-up Museum SMAAK. Het project heeft veel reuring gegeven in het Gasthuis, dat vooral opviel nadat het afgelopen was. Zo merkt een medewerker op: “Het is stil na SMAAK”. Door het project heeft het Gasthuis ingangen en contacten

gekregen binnen het Amersfoortse culturele veld om zelf activiteiten te organiseren voor en met haar bewoners.

Het Pop-up Museum SMAAK wilde graag samenwerken met de Hogeschool Utrecht. Daarvoor waren plannen ontwikkeld met docenten van de minor kunstzinnige therapie. Deze minor ging echter helaas niet door. Er kwamen wel verzoeken binnen van een aantal lagere scholen voor een bezoek aan het museum. Het Gasthuis wilde dit liever niet vanwege de te grote overlast daarvan voor de bewoners. Samenwerking met het onderwijs zal extra aandacht in de volgende SMAAK-editie krijgen. De inzet op samenwerking met het bedrijfsleven leverde veel kennis op. De directie van Het Pop-up Museum SMAAK heeft ervaren dat bedrijven niet gemakkelijk te vinden zijn vanuit koude contacten. Netwerken en aanbevelingen leidden echter wel tot interesse voor samenwerking. Deze kregen in eerste instantie vooral vorm via het leveren van diensten, niet door financiële ondersteuning of sponsoring. Voor het verduurzamen van het project is geleerd dat het van belang is dat het project zichzelf eerst bewezen heeft. Dit versterkt de opbouw van de relatie met het bedrijfsleven en vergroot de kans op financiële ondersteuning. AdviesTalent (onderdeel van Twijnstra Gudde) heeft de directie in dit proces ondersteund. We hebben gezamenlijk een strategisch drie-jaren plan ontwikkeld, gericht op de inhoudelijke doorontwikkeling en het daarbij behorende verdienmodel van het Pop-up Museum SMAAK. Hierbij is gebruik gemaakt van het business model canvas.

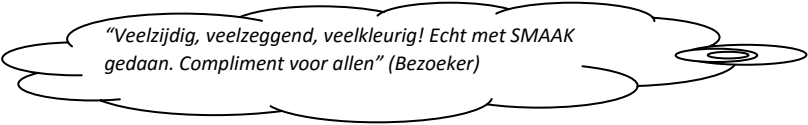

"Wat een leuke opzet heeft dit project Pop-up Museum SMAAK! Mooie inbreng van de conservators. En fijn om dit mooie oude gebouw te zien. Dank!" (Bezoeker)

Welke organisatiekracht is noodzakelijk voor het organiseren van de volgende editie van museum SMAAK

Het Pop-up Museum SMAAK werd georganiseerd door de directie van de stichting SMAAK, bestaande uit twee personen: Andries Potter, zakelijk directeur, en Marlies Juffermans, artistiek directeur. Andries Potter is marktonderzoeker, Marlies Juffermans is projectleider binnen de kunsten en fondsenwerver. Beiden hebben een groot netwerk op hun eigen werkterrein. Voor het realiseren van het Pop-up Museum SMAAK bleek het koppelen van deze netwerken en de combinatie van de verschillende expertises binnen de directie effectief te zijn. Het koppelen van lokale netwerken voedde de organisatie, leidde tot verrassingen en daarmee ook tot veel energie en plezier. Dat werkte vervolgens als een magneet bij het vinden van partners en vrijwilligers. In totaal waren er ruim vijftig vrijwilligers nodig en het bleek geen probleem te zijn hen te vinden.

Het begeleiden van deze grote groep vrijwilligers, het maken van roosters en afspraken kostte echter meer tijd dan ingeschat was. Ook het uitvoeren en begeleiden van de randactiviteiten die in en rond het Pop-up Museum SMAAK plaatsvonden, bleek zeer arbeidsintensief. Magda van Dijk diende zich aan als vrijwillige projectmedewerker. Ze heeft zich professioneel ingezet als coördinator van de vrijwilligers en coördinatie van het activiteitenprogramma. In de volgende editie van het Pop-up Museum SMAAK zou een budget voor projectondersteuning gereserveerd moeten worden. Het bestuur van de stichting SMAAK gaf ondersteuning als sparringpartner van de directie. Ze had geen uitvoerende taken. Wel was het bestuur of waren enkele bestuursleden aanwezig in het museum bij belangrijke momenten zoals de opening en afsluiting. De samenwerking tussen bestuur en directie was opbouwend en paste bij het project en de medewerkers.

"Veelzijdig, veelzeggend, veelkleurig! Echt met SMAAK gedaan. Compliment voor allen" (Bezoeker)

Toekomst

De komende drie jaar wil de stichting SMAAK haar activiteiten gecontroleerd uitbreiden. Eerst meer locaties in Amersfoort en vervolgens ook naar andere steden in Nederland. Op termijn is het

buitenland ook een reële optie. In 2015 heeft de directie bewezen dat zij in staat is om succesvol een project van deze grootte te organiseren. Het bestuur en directie heeft het vertrouwen dat ze in de komende drie jaar de projecten stelselmatig kan uitbreiden. Randvoorwaarde is de financiering. De pilot is vrijwel volledig gefinancierd door fondsen. Het bestuur wil minder afhankelijk zijn van fondsen. Het business model canvas dat de directie met AdviesTalent heeft opgesteld, vormt de basis voor het driejaren plan. Het uitgangspunt is dat de financiering door fondsen blijft, maar dat in drie jaar meer dan de helft door andere financieringsvormen wordt gerealiseerd.

*“Heel goed initiatief, we kijken alweer uit naar de volgende expositie”
(Conny en Angelo) (Bezoekers)*

“Smaak vind ik een aanwinst voor Amersfoort en senioren” (Bewoner)

“Helemaal mee eens, met veel plezier bekeken” (Bezoeker)